

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ (загальна, дитяча, педагогічна)

для студентів

спеціальності

012 Дошкільна освіта

освітньо-професійної програми

Дошкільна освіта

освітньо-професійного ступеня

фаховий молодший бакалавр

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Програма № 1163

Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)

« _____ » 20 23 р.

Київ-2023

Розробник:

Гашимова Діана Сулейманівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Гашимова Діана Сулейманівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від 31 серпня 2022 р. № 1

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

1 вересня 2022 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи

Оксана Головчанська Оксана Головчанська

Заступник директора з навчальної роботи Яніна КАРЛІНСЬКА Яніна КАРЛІНСЬКА

Пролонговано:

на 2023/2024 н.р. (Доценко А.О. АФ), «30» серпня 2023 р., протокол № 1

на 20__/20__ н.р. (____), «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (____), «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (____), «__» ____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни		
	денна форма навчання		
Вид дисципліни	обов'язкова		
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська		
Загальний обсяг кредитів/годин	7,5 /225		
Курс	2,3		
Семестр	3	4	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	1,5	3	3
Обсяг кредитів	1,5	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	45	90	90
Аудиторні	22	42	42
Модульний контроль	2	6	6
Підготовка і складання семестрового контролю			30
Самостійна робота	21	42	12
Форма семестрового контролю	екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: розкрити закономірності функціонування та проявів психіки людини, специфіку психічного розвитку та становлення особистості в онтогенезі, сприяти на цій основі формуванню загальної психологічної культури та компетентності студентів, їх готовності до педагогічної діяльності.

Завдання:

- вивчення основних поняття та закономірностей розвитку психіки людини з позицій системного підходу в психології;
- оволодіння навичками осмислення й трактування психологія як науки;
- ознайомлення з основними методами психологічних досліджень та механізмами формування психічних процесів, станів, властивостей людини;
- розвиток вільного розуміння та оперування понятійно-термінологічним апаратом дисципліни;
- формування знання з основ вікової психології;
- висвітлення специфіки психічного розвитку людини на різних етапах онтогенезу;
- розкрити сутність теоретичних та методологічних основ педагогічної психології як науки;
- навчити послідовно передавати дітям знання та життєвий досвід, які забезпечуватимуть високий навчально-виховний результат;
- розвивати практичні здібності щодо використання методів та прийомів навчання і виховання, з урахуванням психологічних закономірностей розвитку особистості, в навчально-виховному процесі;
- сформувати відповідальне ставлення до ролі вихователя, прагнення вдосконалювати свою професійну майстерність.

Дисципліна «Психологія (загальна, дитяча, педагогічна)», як обов'язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними, фаховими та предметними компетентностями:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності		
ЗК-5	Здатність діяти на основі принципів і норм етики, правил культури поведінки у стосунках із дорослими й дітьми на основі загальнолюдських та національних цінностей, норм суспільної моралі, поваги до різноманітності і мультикультурності, індивідуальних особливостей.	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 7-12 Модуль 3: 13-14 Модуль 4: 15-18 Модуль 5: 19-24 Модуль 6: 25-27 Модуль 7: 28-30
ЗК-6	Здатність ефективно вирішувати завдання щодо збереження і зміцнення здоров'я (фізичного, психічного, соціального та духовного) як власного, так і оточуючих.	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 7-12 Модуль 3: 13-14 Модуль 4: 15-18 Модуль 5: 19-24 Модуль 6: 25-27 Модуль 7: 28-30

Фахові компетентності		
ФК-1	Здатність до розвитку у дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).	Модуль 1: 4-6 Модуль 2: 7-12 Модуль 3: 13-14 Модуль 4: 15-18 Модуль 5: 19-24 Модуль 6: 25-27 Модуль 7: 28-30
ФК-6	Здатність до навчання дітей раннього і дошкільного віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.	Модуль 1: 4-6 Модуль 4: 15-18 Модуль 5: 19-24 Модуль 6: 27 Модуль 7: 28-30
Предметні компетентності		
	Обізнаність у особливостях психічного розвитку дітей дошкільного віку	Модуль 1: 4-6 Модуль 2: 7-12 Модуль 4: 15-18 Модуль 5: 19-24
	Здатність і готовність до застосування знань з психології як науки про психологічні феномени, категорії та методи вивчення і опису закономірностей функціонування і розвитку психіки.	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 7-12 Модуль 3: 13-14 Модуль 4: 15-18 Модуль 5: 19-24 Модуль 6: 25-27 Модуль 7: 28-30
	Обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з психології, для створення розвивального середовища для дітей дошкільного віку.	Модуль 1: 1-6 Модуль 2: 7-12 Модуль 3: 13-14 Модуль 4: 15-18 Модуль 5: 19-24 Модуль 6: 25-27 Модуль 7: 28-30
	Здатність планувати, організовувати і реалізовувати освітній процес в умовах закладу дошкільної освіти	Модуль 6: 25-27 Модуль 7: 28-30
	Уміння підбирати засоби впливу на особистість в залежності від вікових та індивідуальних особливостей	Модуль 1: 4-6 Модуль 2: 7-12 Модуль 4: 15-18 Модуль 5: 19-24 Модуль 6: 25-27
	Здатність і готовність здійснювати елементарні форми психологічної допомоги та корекції поведінки дітей дошкільного віку	Модуль 4: 15-18 Модуль 5: 19-24 Модуль 6: 25-27
	Здатність аналізувати показники психічного розвитку дошкільника, визначати на їхній основі рівень психічного розвитку дитини	Модуль 1: 4-6 Модуль 2: 7-12 Модуль 4: 15-18

		Модуль 5: 19-24
	Здатність і готовність здійснювати методи психологічної діагностики розвитку дитини	Модуль 1: 4-6 Модуль 2: 7-12 Модуль 4: 15-18 Модуль 5: 19-24
	Здатність до аналізу особливостей педагогічної діяльності і особистості вихователя, як організатора навчально-виховного процесу	Модуль 6: 25-27 Модуль 7: 28-30
	Знання психологічних закономірностей процесу виховання і навчання	Модуль 6: 25-27 Модуль 7: 28-30

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- розуміти і визначати соціально-культурні передумови дошкільної освіти (педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби); знаходити типові ознаки і специфіку процесів виховання, навчання, і розвитку дітей у ранньому і дошкільному віці (ПРН-1);

- розуміти, описувати і аналізувати явища розвитку, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять і категорій; розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку в нормі, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими потребами (ПРН-2);

- розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання у розвитку дітей раннього і дошкільного віку (ПРН-3);

- встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами; організовувати роботу з батьками та іншими суб'єктами освітнього процесу (ПРН-5);

- планувати освітню роботу з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими потребами та складає прогнози щодо її ефективності (ПРН-6);

- проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей (психологів, соціальних педагогів, логопедів, учителів, лікарів, фізичних реабілітологів тощо) та батьків для реалізації завдань всебічного розвитку дітей (ПРН-9);

- здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і міжособистісне спілкування з дітьми раннього та дошкільного віку (ПРН-10);

- аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини та враховує їх в освітньому процесі закладу дошкільної освіти (ПРН-12);

- застосовувати інноваційні педагогічні технології виховання і навчання у освітньому процесі закладу дошкільної освіти (ПРН-13);

- володіти технологіями дошкільної інклюзивної освіти; організовувати групове й індивідуальне навчання і виховання дітей з особливими потребами (ПРН-14);

- уміти використовувати сучасні діагностичні методики для виявлення обдарованості у дітей раннього і дошкільного віку з метою врахування індивідуальних відмінностей та створення умов для їх подальшого розвитку (ПРН-21).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт				
	Усього	Аудиторна:			
		Лекції	Семін.	Практ.	Сам.р.
Змістовий модуль 1. Загальні питання психології. Особистість та діяльність. Психічні властивості					
1. Психологія як наука.	8	2	2		4
2. Методи психології.	6	2			4
3. Розвиток психіки та свідомості.	7	2	2		3
4. Особистість. Діяльність.	7	2		2	3
5. Темперамент Характер.	8	2		2	4
6 Здібності.	7	2	2		3
Модульний контроль	2				
*Разом	45	12	6	4	21
Разом за 3 семестр	45	12	6	4	21
Змістовий модуль 2. Психічні процеси.					
7 Відчуття. Сприймання.	7	2		2	3
8. Увага.	5	2			3
9. Пам'ять.	7	2		2	3
10. Мислення. Мовлення.	7	2		2	3
11. Уява.	5	2			3
12 Емоції та почуття. Воля.	7	2		2	3
Модульний контроль	2				
*Разом	40	12	-	8	18
Змістовий модуль 3. Основи дитячої психології					
13. Вступ у дитячу психологію.	8	2	2		4
14. Проблеми психічного розвитку особистості	8	2	2		4
Модульний контроль	2				
Разом	18	4	4	-	8
Змістовий модуль 4. Психологічні особливості дитини у фазі новонародженості, немовлячому і ранньому віці.					
15. Психічний розвиток дитини у фазі новонародженості	6	2			4
16. Немовлячий вік і його особливості	8	2	2		4
17. Особливості психічного розвитку дітей раннього віку	8	2	2		4
18. Розвиток пізнавальної сфери дітей раннього віку	8	2	2		4
Модульний контроль	2				
*Разом	32	8	6	-	16
Разом за 4 семестр	90	24	10	8	42
Змістовий модуль 5. Розвиток емоційно-вольової сфери та індивідуально-психологічних особливостей дітей дошкільного віку					
19. Розвиток пізнавальної сфери дітей дошкільного віку	3	2			1
20. Особливості емоцій та почуттів дітей дошкільного віку	5	2	2		1
21. Психологічна характеристика діяльності дитини у дошкільному віці	3	2			1
22. Передумови і умови розвитку особистості дитини дошкільного віку	5	2	2		1
23. Розвиток темпераменту дітей дошкільного віку	3	2			1
24. Психологічна готовність дитини до школи	5	2		2	1
Модульний контроль	2				

*Разом	26	12	4	2	6
Змістовий модуль 6. Предмет педагогічної психології. Психологія навчання та виховання.					
25. Педагогічна психологія як наука	5	2	2		1
26. Психологія навчання. Своєрідність підготовки дошкільника до оволодіння учбовою діяльністю	5	2	2		1
27. Виховання як процес формування цілісної особистості.	5	2		2	1
Модульний контроль	2				
*Разом	17	6	4	2	3
Змістовий модуль 7. Психологія педагога					
28. Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності вихователя дошкільного закладу	5	2	2		1
29. Формування психологічної культури та розвиток педагогічних здібностей вихователя дошкільного закладу	5	2		2	1
30. Психологічні особливості педагогічного спілкування та співробітництва у дошкільному закладі	5	2		2	1
Модульний контроль	2				
Разом	17	6	2	4	3
Разом за 5 семестр*	60	24	10	8	12
Підготовка і складання семестрового контролю	30				
Усього годин*	225	60	26	20	75

* з урахуванням модульного контролю

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання психології.

Тема 1. Психологія як наука

Психологія як наука та навчальна дисципліна. Огляд історії виникнення та становлення психології. Предмет та завдання психології на сучасному етапі розвитку суспільства. Джерела психологічних знань. Поняття про побутову та наукову психологію. Сучасна система психологічних знань. Поняття про психіку, її функції та структура.

Основні поняття теми: психологія, психіка, відображувальна діяльність, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості, загальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія, сімейна психологія, психологія праці, спорту, мистецтва, історія психології, інженерна, військова, юридична, медична психологія, психодіагностика, психоконсультація, психокорекція, психотерапія.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 9, 15.

Семінар 1. Психологія як наука.

Тема 2. Методи психології

Поняття про психологічне дослідження, його функції в освітньому процесі школи. Основні методи психології: спостереження і експеримент. Спостереження:

методика проведення, вимоги, недоліки. Види експерименту. Додаткові методи психології: інтерв'ю, бесіда, анкетування, метод тестів, аналіз продуктів діяльності.

Основні поняття теми: метод, експеримент, спостереження, анкета, тест, інтерв'ю, аналіз продуктів діяльності, соціометрія, інтроспекція.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 9, 15.

Тема 3. Розвиток психіки та свідомості.

Виникнення та розвиток психічного відображення у тварин. Механізми відображення дійсності на різних стадіях розвитку психіки. Інстинктивна поведінка тварин. Стадія навичок та предметного сприймання, її основні особливості. Стадія інтелектуальної поведінки. Становлення свідомості людини. Структура свідомості. Несвідоме.

Основні поняття теми: елементарна чутливість, предметне сприймання, інстинкт, навичка, інтелектуальна поведінка, свідомість, несвідоме.

Основна література: 3, 4, 5. *Додаткова література:* 9, 15.

Семинар 2. Розвиток психіки та свідомості.

Тема 4. Особистість та діяльність.

Поняття про особистість. Взаємозв'язок між поняттями «індивід», «особистість», «індивідуальність». Структура особистості. Фактори формування особистості. Поняття про самосвідомість. Образ «Я» – центральний компонент самосвідомості. Рефлексія як механізм самоусвідомлення та самоаналізу. Самооцінка, її види та механізми формування. Поняття про рівень домагань.

Поняття про діяльність. Відмінність діяльності людини від поведінки тварини.. Структура діяльності. Види діяльності. Засвоєння діяльності.

Основні поняття теми: індивід, особистість, індивідуальність, спрямованість, активність, потреба, мотив, інтерес, переконання, ідеал, світогляд, суперечності, біологічний і соціальний фактори, самосвідомість, адекватна та неадекватна самооцінка, завищена та занижена самооцінка, конфліктна та гармонійна самооцінка, рівень домагань, рефлексія, активність, поведінка, діяльність, мотив, мета, уміння, навичка, звичка, вправа, перенесення навички, інтерференція, гра, навчання, праця.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 5, 7, 15, 17.

Практичне заняття 1. Особистість та діяльність.

Тема 5. Темперамент. Характер.

Поняття про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темперамент. Властивості темпераменту: Психологічна характеристика темпераментів. Врахування типів темпераменту в освітньому процесі. Поняття про характер. Природа та прояв характеру. Місце характеру в загальній структурі особистості, його зв'язок з темпераментом. Структура рис характеру.

Основні поняття теми: темперамент, холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік, тип вищої нервової діяльності, сила нервових процесів, рухливість нервових процесів, врівноваженість нервових процесів, екстравертованість

інтровертованість, сензитивність, реактивність, активність, пластичність, ригідність, темп реакції, характер, структура характеру, риси характеру, моральні, вольові, інтелектуальні, емоційні риси характеру, акцентуації характеру.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 7, 15.

Практичне заняття 2. Темперамент. Характер.

Тема 6. Здібності.

Поняття про здібності. Здібності і діяльність. Здібності і знання, уміння, навички. Задатки як природні передумови розвитку здібностей. Види здібностей. Рівні розвитку здібностей. Умови розвитку здібностей у дітей.

Основні поняття теми: здібності, задатки, загальні здібності, спеціальні здібності, теоретичні здібності, практичні здібності, навчальні здібності, творчі здібності, обдарованість, талант, геніальність.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 7, 15.

Семинар 3. Здібності.

Змістовий модуль 2. Психічні процеси.

Тема 7. Відчуття. Сприймання.

Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей предметів. Робота аналізаторів – фізіологічна основа відчуттів. Основні властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Класифікація відчуттів та їх характеристика. Закономірності відчуттів.

Поняття про сприймання. Взаємозв'язок відчуттів і сприймання. Сприймання як цілісне відображення предметів. Фізіологічні механізми сприймання. Основні властивості сприймання: предметність, цілісність, структурність, константність, осмисленість, вибірковість, апперцепція. Види сприймання.

Основні поняття теми: чуттєве пізнання, відчуття, аналізатор, екстерорецептори, інтерорецептори, пропріорецептори, контактні відчуття, дистантні відчуття, якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація, чутливість, поріг чутливості, поріг розрізнення, адаптація, адекватний подразник, сенсibilізація, синестезія, взаємодія, сприймання, комплексний подразник, предметність, цілісність, структурність, осмисленість, константність, вибірковість сприймання, ілюзія, сприймання простору, сприймання руху, сприймання часу, спостережливість.

Основна література: 2, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 9, 17.

Практичне заняття 3. Відчуття та сприймання..

Тема 8. Увага.

Увага як психічний феномен. Значення уваги в житті людини. Фізіологічні механізми уваги. Класифікація видів уваги за особливістю об'єктів уваги: зовнішня та внутрішня увага; за характером цільового спрямування та за рівнем вольових зусиль: мимовільна, довільна, післядовільна. Фактори, що зумовлюють мимовільну

увагу. Умови підтримання довільної уваги. Основні властивості уваги: обсяг, стійкість, розподіл, переключення. Недоліки уваги.

Основні поняття теми: увага, уважність, осередок оптимального збудження, принцип домінанти, орієнтувальний рефлекс, взаємна індукція, мимовільна увага, довільна увага, післядовільна увага, зовнішня увага, внутрішня увага, обсяг, стійкість, коливання, розподіл, переключення, концентрація уваги, неуважність.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 9, 15.

Тема 9. Пам'ять.

Поняття про пам'ять. Значення пам'яті в психічній діяльності людини. Уявлення пам'яті. Основні процеси пам'яті. Класифікація пам'яті за змістом, тривалістю збереження матеріалу, за метою. Індивідуальні особливості пам'яті.

Основні поняття теми: пам'ять, асоціація, запам'ятовування, збереження, відтворення, впізнавання, пригадування, спогади, ремінісценція, образна пам'ять, словесно-логічна пам'ять, емоційна пам'ять, рухова пам'ять, оперативна пам'ять, короткочасна пам'ять, довготривала пам'ять, мимовільна пам'ять, довільна пам'ять, амнезія, мнемотехніка, мнемічні якості, ремінісценція.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 15.

Практичне заняття 4. Пам'ять.

Тема 10. Мислення. Мовлення.

Поняття про мислення. Опосередкований та узагальнений характер мислительної діяльності людини. Фізіологічні основи мислення. Види, форми, операції мислення. Якості розуму. Поняття про мову і мовлення. Функції мовлення. Види мовлення.

Основні поняття теми: мислення, опосередковане відображення, узагальнене відображення, аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація, поняття, судження, умовивід, наочно-дійове мислення, наочно-образне, абстрактне мислення, теоретичне і практичне мислення, продуктивне і репродуктивне мислення, інтуїтивне і дискурсивне мислення, самостійність, широта, глибина, лабільність, швидкість, критичність мислення, мова, мовлення, зовнішнє мовлення, внутрішнє мовлення, діалогічне мовлення, монологічне мовлення, усне мовлення, писемне мовлення, егоцентричне мовлення.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 10, 17.

Практичне заняття 5. Мислення. Мовлення

Тема 11. Уява.

Уява як процес перетворення уявлень. Роль уяви в житті людини. Фізіологічні основи процесів уяви. Види уяви. Механізми уяви.

Основні поняття теми: уява, випереджальне відображення, довільна уява, мимовільна уява, марення, репродуктивна уява, творча уява, мрія, аглютинація, акцентування, гіперболізація, літота, схематизація, типізація.

Основна література: 2, 4, 5. *Додаткова література:* 8, 16.

Тема 12. Емоції та почуття. Воля.

Поняття про емоції та почуття. Значення емоцій та почуттів в житті людини. Функції почуттів. Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Форми переживання почуттів. Види почуттів.

Поняття про волю. Вольова регуляція поведінки людини. Функції волі: спонукальна, гальмівна. Фізіологічні основи волі. Структура вольових дій. Вольові якості особистості.

Основні поняття теми: почуття, емоції, сенільні емоції, астеничні емоції, настрої, афект, пристрасть, стрес, дистрес, евстрес, моральні почуття, інтелектуальні почуття, естетичні почуття, воля, мимовільна дія, довільна дія, вольове зусилля, зовнішні перешкоди, внутрішні перешкоди, сила волі, безвілля, абулія, цілеспрямованість, рішучість, імпульсивність, наполегливість, впертість, організованість, дисциплінованість, сміливість, витримка, самостійність.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 14, 16, 17.

Практичне заняття 6. Емоції та почуття. Воля.

Змістовий модуль 3. Основи дитячої психології

Тема 13. Вступ у дитячу психологію.

Дитяча психологія як галузь психології. Мета та завдання дитячої психології. Предмет, принципи і завдання дитячої психології. Зв'язок дитячої психології з іншими науками (філософія, медицина, педагогіка, загальна та соціальна психологія). Методи дитячої психології. Методологічні проблеми дитячої психології. Спостереження. Експеримент. Анкетування. Тестування. Бесіда. Вивчення продуктів творчої діяльності.

Основні поняття теми: психологія, дитяча психологія, спостереження, експеримент, анкетування, тестування, бесіда.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 8.

Семінар 4. Вступ у дитячу психологію.

Тема 14. Проблеми психічного розвитку особистості

Загальне поняття про психічний розвиток. Рушійні сили, чинники й умови психічного розвитку. Основні теорії психічного розвитку. Культурно-історична концепція психічного розвитку Л. С. Виготського. Підходи до періодизації вікового розвитку. Періодизація вікового розвитку Д. Б. Ельконіна. Розвиток психіки в онтогенезі. Психічні новоутворення як показник розвитку психіки. Зв'язок психічних процесів з навчальною діяльністю. Види навчання та їх вплив на психічний розвиток. Пізнавальна діяльність як один із основних факторів психічного розвитку. Передумови і умови, які визначають розвиток. Взаємодія біологічних і соціальних факторів.

Основні поняття теми: психічний розвиток, концепція психічного розвитку, вікова періодизація, розвиток психіки, психічні новоутворення, психічні процеси, пізнавальна діяльність, біологічні фактори, соціальні фактори.

Основна література: 2, 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 5, 8.

Семінар 5. Проблеми психічного розвитку особистості

Змістовий модуль 4. Психологічні особливості дитини у фазі новонародженості, немовлячому і ранньому віці

Тема 15. Психічний розвиток дитини у фазі новонародженості

Особливості психічного розвитку новонародженого. Анатомо-фізіологічні особливості новонародженого. Значення рефлексів новонародженого у розвитку дитини. Особливості розвитку органів чуття новонародженого. Розвиток емоційної сфери новонародженого. Криза новонародженості.

Основні поняття теми: розвиток, психічний розвиток, рефлекс.

Тема 16. Немовлячий вік і його особливості

Загальна характеристика психічного розвитку немовлят. Спілкування як провідна діяльність немовляти. Роль рухової активності у психічному розвитку дитини. Розвиток відчуттів і сприймань немовляти. Передумови формування особистості дитини. Розвиток самосвідомості у немовлячому віці. Криза першого року життя.

Основні поняття теми: відчуття, сприймання, особистість, самосвідомість, криза.

Основна література: 1, 2, 3. *Додаткова література:* 2,8.

Семінар 6. Немовлячий вік і його особливості

Тема 17. Особливості психічного розвитку дітей раннього віку

Ранній вік і його значення у подальшому розвитку дитини. Формування предметної діяльності у ранньому дитинстві. Ранній вік як сенситивний період розвитку мовлення. Психологічна характеристика поведінки дитини раннього віку. Розвиток самосвідомості у ранньому дитинстві. Ім'я і його значення у ранньому дитинстві. Криза трьох років.

Основні поняття теми: сенситивний період, предметна діяльність, поведінка, самосвідомість.

Основна література: 1, 3, 5, 6. *Додаткова література:* 2, 6, 8.

Семінар 7. Особливості психічного розвитку дітей раннього віку

Тема 18. Розвиток пізнавальної сфери дітей раннього віку

Розвиток пізнавальної сфери. Розвиток пізнавальних процесів на першому році життя. Мотиваційна сфера. Поняття психічних процесів дітей раннього віку. Виникнення сприймання та мислення в ранньому дитинстві. Особливості сенсорного розвитку дітей на різних етапах розвитку.

Основні поняття теми: пізнавальна сфера, пізнавальні процеси, мотиваційна сфера, психічні процеси, сприймання, мислення, сенсорний розвиток, пам'ять, уява.

Основна література: 1, 2, 4. *Додаткова література:* 3, 5, 6.

Семінар 8. Розвиток пізнавальної сфери дітей раннього віку

Змістовий модуль 5. Розвиток емоційно-вольової сфери та індивідуально-психологічних особливостей дітей дошкільного віку

Тема 19. Розвиток пізнавальної сфери дітей дошкільного віку

Розвиток пізнавальної сфери. Розвиток пізнавальних процесів на першому році життя. Мотиваційна сфера. Поняття психічних процесів дітей раннього віку. Виникнення сприймання та мислення в ранньому дитинстві. Особливості сенсорного розвитку дітей на різних етапах розвитку. Сучасні теорії розвитку мислення. Основні напрями розвитку пам'яті в дошкільному віці. Прояви активної уяви в життєдіяльності дитини.

Основні поняття теми: пізнавальна сфера, пізнавальні процеси, мотиваційна сфера, психічні процеси, сприймання, мислення, сенсорний розвиток, пам'ять, уява.

Основна література: 1, 2, 4. *Додаткова література:* 3, 5, 6.

Тема 20. Особливості емоцій та почуттів дітей дошкільного віку

Емоційний розвиток дитини як умова психічного здоров'я. Сфера потреб і сфера емоцій на різних вікових етапах. Розпізнавання емоцій. Механізми виникнення почуттів як складних емоційних синтезів. Основні напрями розвитку почуттів дітей дошкільного віку. Походження складних емоційних комплексів у дошкільному віці. Профілактика неврозів. Мета і мотив в поведінці дитини дошкільного віку. Розвиток довільної регуляції діяльності (за В.Котирло). Набута безпомічність, її причини і наслідки. Попередження вередувань, впертості та інших форм деструктивної активності.

Основні поняття теми: емоційний розвиток, психічне здоров'я, емоції, емоційні синтези, емоційні комплекси, неврози, деструктивна активність.

Основна література: 1, 2, 4, 6. *Додаткова література:* 1, 3, 8.

Семинар 9. Особливості емоцій та почуттів дітей дошкільного віку

Тема 21. Психологічна характеристика діяльності дитини у дошкільному віці

Умови розвитку мотивів і потреб у різному віці в різних видах діяльності. Гра як провідна діяльність дітей дошкільного віку. Розвиток вольових якостей. Визначення предметної діяльності. Ознаки предметних дій. Зв'язок дій з предметами. Техніка предметних дій. Значення використання технічних засобів. Способи виконання дій з предметами. Розвиток предметної практичної діяльності.

Основні поняття теми: довільність поведінки, діяльність, ігрова діяльність, предметна діяльність, вольові якості, предметні дії.

Основна література: 1, 2, 3. *Додаткова література:* 2, 8.

Тема 22. Передумови і умови розвитку особистості дитини дошкільного віку

Передумови розвитку особистості дитини. Роль спілкування з дорослими та діяльність як передумови розвитку особистості. Поява новоутворення «Я», «Я сам», його психологічний зміст. Особливості перших уявлень про себе. Організація педагогічної взаємодії в ранньому дитинстві. Спілкування з дорослими та

моделювання їх поведінки в грі. Моральний розвиток, його рівні і стадії. Статеворольова ідентифікація. Дитина в групі. Нерегламентоване спілкування. Психологічні явища в дошкільній групі. Корекція соціального статусу і окремих дій.

Основні поняття теми: особистість, передумови розвитку особистості, кризові періоди, новоутворення «я», «я сам», особисто творчі ефекти, педагогічна взаємодія, моральний розвиток, статево-рольова ідентифікація, нерегламентоване спілкування.

Основна література: 1, 3, 5, 6. *Додаткова література:* 2, 6, 8.

Семінар 10. Передумови і умови розвитку особистості дитини дошкільного віку

Тема 23. Розвиток темпераменту дітей дошкільного віку

Проблема вродженого і набутого в походженні темпераменту. Спільне в прояві темпераменту в поведінці і діяльності дитини в період дитинства. Особливості розвитку темпераменту у немовлячому, ранньому і дошкільному віці. Вікові особливості виникнення і прояву різних властивостей темпераменту. Характер як відображення соціальної ситуації розвитку дитини. Сімейне виховання і характер. Прояви характеру на різних етапах розвитку дитини. Проблеми формування і корекції характеру.

Основні поняття теми: темперамент, поведінка, характер, тип вищої нервової діяльності, сангвінік, холерик, флегматик, меланхолік, загальмованість, аутизм, гіперактивність.

Основна література: 2, 3, 4. *Додаткова література:* 1, 2, 8.

Тема 24. Психологічна готовність дитини до школи

Поняття «готовність дитини до школи». Розвиток мотиваційної сфери дошкільників, ієрархія мотивів. Загальна характеристика мотивів поведінки дитини. Мотиви і цілі. Мотив як форма прояву потреб. Рівні потреб. Боротьба мотивів. Потяги, бажання. Підкорення мотивів свідомому керуванню. Компоненти та показники сформованості. Соціальна ситуація розвитку дитини при переході із закладу дошкільної освіти до школи. Поняття психологічної готовності до навчання в школі. Основні компоненти психологічної готовності дитини до школи.

Основні поняття теми: готовність дитини до школи, мотиваційна сфера, мотиви поведінки, потреби, потяги, бажання, свідоме керування.

Основна література: 2, 4, 6. *Додаткова література:* 4, 9.

Практичне заняття 7. Психологічна готовність дитини до школи

Змістовий модуль 6. Предмет педагогічної психології. Психологія навчання та виховання.

Тема 25. Педагогічна психологія як наука

Предмет, завдання та сучасний стан розвитку педагогічної психології. Структура педагогічної психології. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками. Методи дослідження у педагогічній психології. Понятійний апарат педагогічної психології.

Основні поняття теми: освіта, педагогічна діяльність, методологія, наукове пізнання, порівняльний, лонгітюдний, комплексний методи, спостереження, експеримент, праксіометрія.

Основна література: 1, 2, 4. *Додаткова література:* 2, 3, 5.

Семінар 11. Педагогічна психологія як наука

Тема 26. Психологія навчання. Своєрідність підготовки дошкільника до оволодіння учбовою діяльністю

Психологічна характеристика процесу навчання. Психологічний аналіз дидактичних принципів навчання. Особливості навчальної мотивації. Гра як психологічна основа формування змісту навчання в дошкільному віці. Психологічні передумови формування у дітей уміння вчитися. Роль вихователя у підготовці дошкільника до оволодіння учбовою діяльністю. Критерії психологічної готовності дитини до школи.

Основні поняття теми: наочність, навчання, учіння, наслідування, вікарне наочність, когнітивне наочність, латентне наочність, наочність шляхом інсайту, наочність шляхом роздумів, перцептивне наочність, концептуальне наочність, орієнтовна основа діяльності, проблемне навчання, програмоване навчання, мотиви учіння, учбові дії, операції, прийоми, самоосвіта.

Основна література: 1, 2, 4. *Додаткова література:* 1, 4, 5.

Семінар 12. Психологія навчання.

Тема 27. Виховання як процес формування цілісної особистості.

Підходи до визначення виховання, його закономірності. Мета, принципи, форми і методи виховного впливу. Поняття про моральність. Вчинок як одиниця моральної поведінки. Самовиховання та його специфіка. Вікові особливості виховання дошкільника. Виховання і гра, виховання і трудова діяльність дітей дошкільного віку. Критерії та показники вихованості дітей. Зв'язок дошкільного закладу і сім'ї у вихованні дітей. Психологія виховання дошкільників з порушеннями у поведінці.

Основні поняття теми: психічне зараження, наслідування, емпатія, ідентифікація, рефлексія, саморегуляція мотивації, внутрішній локус контролю, риси особистості, потреби, мотиви, виховання, моральна дія, стійкість моральних якостей особистості, вихованість, критерії вихованості.

Основна література: 1, 2, 3. *Додаткова література:* 1, 2, 3.

Практичне заняття 8. Виховання як процес формування цілісної особистості

Змістовий модуль 7. Психологія педагога

Тема 28. Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності вихователя дошкільного закладу

Сутність, структура та функції педагогічної діяльності. Спрямованість особистості педагога і типи педагогів. Педагогічні здібності та якості вихователя. Мотивація і продуктивність педагогічної діяльності у дошкільному закладі.

Основні поняття теми: педагогічні здібності (дидактичні, академічні, організаторські, комунікативні, перцептивні, сугестивні, мовні), педагогічні вміння, педагогічна спрямованість, педагогічна діяльність, педагогічна майстерність, педагогічний такт, педагогічне спілкування, авторитет особистості учителя, педагогічна діяльність, стиль педагогічної діяльності, стилі спілкування, педагогічний такт, педагогічний конфлікт.

Основна література: 3, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 4, 5.

Семінар 13. Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності вихователя дошкільного закладу

Тема 29. Формування психологічної культури та розвиток педагогічних здібностей вихователя дошкільного закладу

Способи формування психологічної культури вихователя. Психогігієна педагогічної діяльності. Синдром професійного вигорання, його причини та способи подолання.

Основні поняття теми: педагогічна ерудиція, педагогічне цілепокладання, педагогічне мислення, практичне педагогічне мислення, педагогічна інтуїція, педагогічна імпровізація, педагогічний такт, педагогічна емпатія, педагогічна творчість

Основна література: 1, 2, 3. *Додаткова література:* 1, 2, 3.

Практичне заняття 9. Формування психологічної культури та розвиток педагогічних здібностей вихователя дошкільного закладу

Тема 30. Психологічні особливості педагогічного спілкування та співробітництва у дошкільному закладі

Психологія спілкування. Психологічна характеристика педагогічного співробітництва та спілкування. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія у дошкільному закладі. Основні стилі педагогічного спілкування. Встановлення психологічного контакту між учасниками педагогічного процесу. Психологічні особливості професійної взаємодії вихователя з колегами й батьками вихованців. Ускладнення у педагогічному спілкуванні. Смыслові бар'єри у педагогічному спілкуванні та способи їх подолання. Поняття про конфлікт у психології. Педагогічні ситуації і конфлікти. Особливості конфліктів між учасниками педагогічного процесу у дошкільному закладі. Прямі і непрямі методи вирішення педагогічних конфліктів. Психологічні техніки продуктивного спілкування. Шляхи оптимізації педагогічного спілкування та взаємодії.

Основні поняття теми: спілкування, педагогічне спілкування, взаємодія, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, психологічний контакт, емпатія, соціальна перцепція, стиль педагогічного спілкування, психологічний контакт, смысловий бар'єр, конфлікт.

Основна література: 1, 2, 3. *Додаткова література:* 1, 2, 3.

Практичне заняття 10. Психологічні особливості педагогічного спілкування та співробітництва у дошкільному закладі

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 5		Модуль 6		Модуль 7	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	6	6	3	3	3	3
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	1	1
Відвідування практичних занять	1	1	1	1	1	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	1	10	1	10	2	20
Виконання завдання для самостійної роботи	5	6	30	3	15	3	15
Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Всього			94		76		76
Максимальна кількість балів: 246							
Розрахунок коефіцієнта: 4,1							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Зміст самостійної роботи студентів має таку структуру:

1. Опрацювати зміст тем за літературою.
2. Відповісти на питання до семінарського заняття.
3. Виконати завдання.

Змістовий модуль 1. Загальні питання психології.

Тема 1. Психологія як наука

Схематично зобразити дерево психологічних знань, використовуючи наступні структурні компоненти: корені – джерела психологічних знань, стовбур – основоположна психологічна наука, гілки – галузі психології.

Тема 2. Методи психології

Заповнити таблицю.

Метод	Сутність методу	Умови застосування	Переваги методу	Недоліки методу

Тема 3. Розвиток психіки та свідомості.

Схематичні зобразіть основні форми прояву психіки та їх взаємозв'язок.

Тема 4. Особистість та діяльність.

Які з наведених нижче рис людини характеризують її як індивіда? Як особистість? Обґрунтуйте відповідь.

Охайність, повільність, гарна моторна координація, сила волі, лінь, велика збудливість, рішучість, сила нервової системи, впертість, низька адаптація до темряви, пластичність.

Тема 5. Темперамент. Характер.

Визначити позитивні і негативні сторони кожного темпераменту.

Тема 6. Здібності.

Проаналізуйте такі вислови батьків: «Мені прикро, що мій син ні до чого не здібний». «Моєму синові виповнилось шість років. А як він співає! Коля – майбутній артист».

Змістовий модуль 2. Психічні процеси.

Тема 7. Відчуття. Сприймання.

1. Чому людина не помічає пилу, який потрапляє їй на обличчя?
2. Порівняти за допомогою діаграми Вена відчуття та сприймання.
3. Відомо, що один і той самий проміжок часу в різних ситуаціях сприймається неоднаково. Поясніть причини суб'єктивної оцінки часу людиною.

Тема 8. Увага.

1. Поясніть з точки зору психології:
 - Чому найважчим є початок уроку?
 - Чому неприпустимі тривалі паузи на уроці?
 - Чому запитання вчителя повинні бути звернені до всього класу, а не до окремих учнів?
 - Чому слід урізноманітнювати види діяльності на уроці?
 - Чому під час виконання домашніх завдань не варто обмежуватись одноразовим читанням навчального матеріалу?

Тема 9. Пам'ять.

1. Багато людей для кращого запам'ятовування вдаються до коротких записів. Чому такий прийом сприяє кращому запам'ятовуванню матеріалу?

Тема 10. Мислення. Мовлення.

Заповнити таблицю .

Мислення	Що відображає?	Як відображає?	Ви ди	Операції	Форми	Індивідуальні відмінності

Тема 11. Уява.

1. За допомогою яких прийомів створені образи уяви?

Кентавр, русалка, Язиката Хвеська, Гулівер, Незнайка, дядя Стьопа,, вишивка, хатка на курячих ніжках, Чіполіно, Буратіно.

Тема 12. Емоції та почуття. Воля.

Реєстрація проявів емоцій у японських і американських студентів при перегляді гостросюжетного фільму показали, що вони практично однаково реагують на емоціогенні ситуації. Проте під час бесіди про цей фільм американці демонстрували ті самі емоції, тоді як японці маскували негативне ставлення до певних героїв увічливими посмішками. Про що свідчать виявлені відмінності? Як вони характеризують природу емоцій?

Змістовий модуль 3. Основи дитячої психології

Тема 13. Вступ у дитячу психологію.

Охарактеризувати місце дитячої психології у системі наукового знання .

Тема 14. Проблеми психічного розвитку особистості

Охарактеризувати головні закономірності психічного розвитку дитини дошкільного віку

Змістовий модуль 4. Психологічні особливості дитини у фазі новонародженості, немовлячому і ранньому віці

Тема 15. Психічний розвиток дитини у фазі новонародженості

Обґрунтуйте значення рефлексів новонародженого у розвитку дитини

Тема 16. Немовлячий вік і його особливості

Обґрунтуйте важливість ролі спілкування з дорослими у психічному розвитку немовляти.

Тема 17. Особливості психічного розвитку дітей раннього віку

Охарактеризуйте кризу трьох років та її значення у розвитку дитини.

Тема 18. Розвиток пізнавальної сфери дітей раннього віку

Обґрунтувати новоутворення пізнавальної сфери у період раннього дитинства

Змістовий модуль 5. Розвиток емоційно-вольової сфери та індивідуально-психологічних особливостей дітей дошкільного віку

Тема 19. Розвиток пізнавальної сфери дітей дошкільного віку

Обґрунтувати новоутворення пізнавальної сфери у період дошкільного дитинства

Тема 20. Особливості емоцій та почуттів дітей дошкільного віку

Розробити психолого-педагогічні поради батькам щодо профілактики неврозів у дітей дошкільного віку.

Тема 21. Психологічна характеристика діяльності дитини у дошкільному віці
Охарактеризувати рівні розвитку ігрової діяльності за Д. Ельконіним.

Тема 22. Передумови і умови розвитку особистості дитини дошкільного віку
Розробити діагностичний інструментарій щодо сформованості моральних уявлень у дошкільника.

Тема 23. Розвиток темпераменту дітей дошкільного віку
Розробити психолого-педагогічні поради батькам щодо індивідуального підходу у вихованні дітей різних типів темпераменту

Тема 24. Психологічна готовність дитини до школи
Обґрунтувати показники психологічної готовності дитини до НУШ.

Змістовий модуль 6. Предмет педагогічної психології. Психологія навчання та виховання.

Тема 25. Педагогічна психологія як наука
Скласти словник термінів педагогічної психології як науки. Охарактеризувати історичні етапи та сучасний стан розвитку педагогічної психології.

Тема 26. Психологія навчання. Своєрідність підготовки дошкільника до оволодіння
учбовою діяльністю
Охарактеризувати основні теорії навчання (теорія поетапного формування розумових дій П.Я.Гальперіна, програмоване, розвиваюче, проблемне навчання та ін.). Дати характеристику позитивної навчальної мотивації.

Тема 27. Виховання як процес формування цілісної особистості.
Охарактеризувати основні соціальні інститути виховання. Проаналізувати психологічні проблеми статевого виховання.

Змістовий модуль 7. Психологія педагога

Тема 28. Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності
Здійснити порівняльну характеристику індивідуальних стилів педагогічної діяльності вихователя.

Тема 29. Формування психологічної культури та розвиток педагогічних здібностей
вихователя дошкільного закладу
Розробити пам'ятку для вихователів з метою запобігання розвитку у них синдрому професійного вигорання.

Тема 30. Психологічні особливості педагогічного спілкування та співробітництва у дошкільному закладі

Підібрати методи та прийоми роботи вихователя-методиста з метою підвищення педагогічних здібностей та педагогічної культури вихователів

Критерії оцінювання самостійної роботи.

5 балів – завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

3 бали – поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.

2 бали – студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.

1 бал – не виявляє розуміння матеріалу, має розрізнені знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль проводиться в тестовій формі і містить:

3, 4 семестр - 24 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на 1 тестове завдання виставляється 0,5 бал, за неправильну відповідь – 0 балів.

5 семестр - 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на 1 тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення екзамену: письмова

1. Виконати тестові завдання. 2. Розв'язати психологічне завдання.

Максимальна кількість балів: 40 балів

Критерії оцінювання:

1. Тестові завдання: питання 1 – 27 (тестові завдання з множинним вибором) і 33 – 35 (тестові завдання відкритого типу) – 1 бал, питання 28 – 32 (тестові завдання на встановлення відповідності і послідовності) – 2 бали.

2. Психологічне завдання – 5 балів.

До складання екзамену допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені робочою навчальною програмою, і які за результатами проміжного контролю сумарно набрали не менше 35 балів.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Предмет психології. Класифікація психологічних явищ.

2. Методи психології.
3. Стадії розвитку психіки та форми поведінки тварин.
4. Поняття свідомості. Структура свідомості.
5. Співвідношення між поняттями «індивід», «особистість», «індивідуальність».
6. Фактори формування особистості.
7. Структура особистості.
8. Поняття «діяльність». Компоненти діяльності.
9. Види діяльності.
10. «Уміння», «навички», «звички» людини як результат діяльності.
11. Поняття «увага» Види уваги. Властивості уваги.
12. Поняття про відчуття. Властивості відчуттів. Закономірності відчуттів. Види відчуттів.
13. Поняття про сприймання. Властивості сприймання. Види сприймання
14. Поняття про пам'ять. Процеси пам'яті. Види пам'яті.
15. Поняття мислення. Види, форми, операції мислення. Якості розуму.
16. Поняття «мова» і «мовлення». Види мовлення.
17. Поняття уяви. Види, механізми уяви.
18. Сутність почуттів. Співвідношення емоцій та почуттів як психологічних категорій. Форми переживання людиною емоційних станів. Види почуттів.
19. Поняття про волю. Структура вольової дії. Вольові якості особистості.
20. Поняття темпераменту. Співвідношення типів нервової системи і типів темпераменту. Характеристика типів темпераменту. Властивості темпераменту. Врахування типу темпераменту дітей в освітньому процесі.
21. Поняття характеру. Структура характеру.
22. Поняття «задатки», здібності», «талант», «геніальність». Види здібностей. Розвиток здібностей. Умови розвитку здібностей у дітей.
23. Охарактеризуйте рушійні сили психічного розвитку.
24. Охарактеризуйте особливості фази новонародженості.
25. Проаналізуйте особливості психічного розвитку дітей 1-3 років за періодизацією Д.Б. Ельконіна.
26. Проаналізуйте особливості психічного розвитку дітей 3-6 (7) років за періодизацією Д.Б. Ельконіна.
27. Педагогічна психологія як наука.
28. Вікова психологія як наука
29. Загальні закономірності психічного розвитку та їх врахування у педагогічній роботі з дітьми.
30. Психологічні особливості та загальні закономірності процесів навчання та учіння.
31. Психологічні особливості розвивальних та навчальних впливів педагога на дітей у дошкільні роки.
32. Гра як психологічна основа формування змісту навчання в дошкільному віці.
33. Своєрідність психологічної підготовки дошкільника до майбутнього навчання в школі.
34. Психологічні особливості виховного впливу дошкільного закладу на розвиток особистості дитини.
35. Психологія виховання дошкільників з порушеннями у поведінці.

36. Психологічна характеристика особистості вихователя дошкільного закладу.
 37. Оптимізація особистісно-професійного зростання вихователя дошкільного закладу.
 38. Ускладнення у педагогічному спілкуванні.
 39. Поняття про педагогічне спілкування, його функції. Стилі педагогічного спілкування.

6.6. Рівні навчальних досягнень

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
I. Початковий	1	Розрізняє об'єкти вивчення
	2	Відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконує елементарні завдання
II. Середній	4	Відтворює з допомогою вчителя відтворює основний навчальний матеріал, може повторити за зразком певну операцію, дію
	5	Відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
	6	Виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його(її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком
III. Достатній	7	Відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії
	8	Знання є достатніми, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідає логічно, допускаючи неточності
	9	Добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
IV. Високий	10	Має повні, глибокі знання, використовує їх у практичній діяльності, робить висновки, узагальнення
	11	Має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми
	12	Має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення

Шкала відповідності оцінок у 3-4 семестрі

Оцінка за 12-ти бальною шкалою	Рейтингова оцінка	Оцінка за 100 - бальною шкалою
12	A	98-100
11	A	94-97
10	A	93-90
9	B	89-86
8	B	85-82
7	C	81-75
6	D	74-69
5	E	68-65
4	E	64-60
3	FX	59-35
2	F	34-20
1	F	19-1

Шкала відповідності оцінок.

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Психологія (загальна, вікова, педагогічна)»

Разом: 180 год, лекції – 50 год, практичні заняття – 14 год, семінарські заняття – 22 год, модульний контроль – 10 год., самостійна робота – 84 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.						Змістовий модуль 2.						Змістовий модуль 3.		Змістовий модуль 4.			
Назва модуля	Загальні питання психології. Особистість та діяльність. Психічні властивості						Психічні процеси						Основи дитячої психології		Психологічні особливості дитини у фазі новонародженості, немовлячому і ранньому віці.			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Теми лекцій	Психологія як наука.	Методи психології.	Розвиток психіки та свідомості.	Особистість. Діяльність.	Темперамент Характер.	Здібності.	Відчуття. Сприймання	Увага.	Пам'ять.	Мислення. Мовлення.	Уява.	Емоції та почуття. Воля.	Вступ у дитячу психологію.	Проблеми психічного розвитку особистості	Психічний розвиток дитини у фазі новонародженості	Немовлячий вік і його особливості	Особливості психічного розвитку дітей раннього віку	Розвиток пізнавальної сфери дітей раннього віку
Теми семінарських занять	Психологія як наука.		Розвиток психіки та свідомості.			Здібності.							Вступ у дитячу психологію.	Проблеми психічного розвитку особистості		Немовлячий вік і його особливості	Особливості психічного розвитку дітей раннього віку	Розвиток пізнавальної сфери дітей раннього віку
Теми практичних занять				Особистість. Діяльність.	Темперамент Характер.		Відчуття. Сприймання		Пам'ять.	Мислення. Мовлення.		Емоції та почуття. Воля.						
Самостійна робота	Пункт 6.2																	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1						Модульна контрольна робота 2						Модульна контрольна робота 3		Модульна контрольна робота 4			
Підсумковий контроль	Екзамен																	

Модулі	Змістовий модуль 5.						Змістовий модуль 6			Змістовий модуль 7		
Назва модуля	Розвиток емоційно-вольової сфери та індивідуально-психологічних особливостей дітей дошкільного віку						Предмет педагогічної психології. Психологія навчання та виховання			Психологія педагога		
Лекції	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Теми лекцій	Розвиток пізнавальної сфери дітей дошкільного віку	Особливості емоцій та почуттів дітей дошкільного віку	Психологічна характеристика діяльності дитини у дошкільному віці	Передумови і умови розвитку особистості дитини дошкільного віку	Розвиток темпераменту дітей дошкільного віку	Психологічна готовність дитини до школи	Педагогічна психологія як наука	Психологія навчання. Своєрідність підготовки дошкільника до оволодіння учбовою діяльністю	Виховання як процес формування цілісної особистості.	Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності вихователя дошкільного закладу	Формування психологічної культури та розвиток педагогічних здібностей вихователя дошкільного закладу	Психологічні особливості педагогічного спілкування та співробітництва у дошкільному закладі
Теми семінарських занять		Особливості емоцій та почуттів дітей дошкільного віку		Передумови і умови розвитку особистості дитини дошкільного віку		Психологічна готовність дитини до школи	Педагогічна психологія як наука	Психологія навчання.		Психологічна характеристика та складові педагогічної діяльності вихователя дошкільного закладу		
Теми практичних занять									Виховання як процес формування цілісної особистості.		Формування психологічної культури та розвиток педагогічних здібностей вихователя дошкільного закладу	Психологічні особливості педагогічного спілкування та співробітництва у дошкільному закладі
Самостійна робота	Пункт 6.2											
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 5						Модульна контрольна робота 6			Модульна контрольна робота 7		
Підсумковий контроль	Екзамен											

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова) література:

1. Вікова психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.
2. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К. : Каравела , 2014. - 464 с.
3. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
4. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник / - Максименко С.Д. - К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 272 с.
5. Павелків Р. В. Загальна психологія: підручник / Павелків Р.В. - К.: Кондор, 2012. – 576 с.
6. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник / Павелків Р.В. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.
7. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. – Київ, 2017 – 548 с.

Додаткова література:

1. Александров Ю. В. Психологія розвитку: навч. посіб. / Александров Ю.В. – Харків: ФОП Панов А. М., 2015. – 336 с.
2. Варій М. Й. Загальна психологія: [підр.для студ. вищ. навч. закл.] / Варій М.Й. – [3- те вид.]. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 1007 с.
3. Вікова та педагогічна психологія : [навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]. – К.: Каравела, 2016. – 400 с.
4. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. / Дуткевич Т. В. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
5. Копець Л.В. Психологія особистості: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Копець Л.В. – К.: Вид дім. «Києво-Могилянська академія», 2007. – 460 с.
6. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів. Навчально - методичний посібник. / Колупаєва А. А. Таранченко О. М. – К.: «АТОПОЛ», 2010. – 96 с.
7. Кудерміна О.І. Психологія: навчальний посібник [Електронний ресурс] / Л.І. Казміренко, О.І. Кудерміна, О.Є. Мойсеєва. – Режим доступу: http://www.nai.au.kiev.ua/files/kafedru/up/pidrych_psuxologiya.pdf
8. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія. Навч. посіб./ Лисянська Т.М. - К. : Каравела , 2015. – 264 с.
9. М'ясоїд П. А. Курс загальної психології: Підручник: у 2 т./ М'ясоїд П.А.– К.: Алерта, 2011. – Т. 1. – 496 с.
10. М'ясоїд П. А. Курс загальної психології: підручник: у 2 т. / М'ясоїд П.А – К.: Алерта, 2013. – Т. 2. – 758 с.
11. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. — Київ : Літера ЛТД, 2018. — 160 с.

12. Павелків Р. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало. – К.: Академвидав, 2015. – 400 с.
13. Педагогічна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.
14. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: Навч. посіб., 3-тє вид./ Ю.О. Приходько, В.І Юрченко — К.: Каравела, 2016. – 320 с.
15. Психологія: Підручник / [Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова]. – К.: Либідь, 2001. – 560 с.
16. Савчин М. В. Вікова психологія: навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К.: Академвидав, 2011. – 384с.
17. Савчин М. В. Загальна психологія: навч. посіб. / Савчин М.В. – К.: Академвидав, 2018. – 344 с.